

Granskning av Rodretbolagens miljöarbete

Örnsköldsviks kommun

Building a better
working world

Innehåll

1	Inledning	2
2	Rodret i Örnsköldsvik AB.....	5
3	Örnsköldsvik Airport AB	2
4	Övik Energi AB	7
5	Miljö och Vatten i Örnsköldsvik AB.....	13
6	Örnsköldsviks Hamn och Logistik AB.....	18
7	Övikshem AB	23

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I Örnsköldsviks kommun har kommunfullmäktige beslutat om en policy för ekologisk hållbarhet. I grunden finns ett kommunfullmäktigemål om att kommunkoncernen ska vara klimatneutrala år 2030. Policyn pekar ut fyra målområden där kommunen ska verka för att bidra till en större ekologisk hållbarhet; miljö och klimat, biologisk mångfald, vatten samt hållbar konsumtion, produktion och kretslopp.

Policyn gäller i tillämpliga delar hela kommunkoncernen, där Rodret ansvarar främst för att arbeta fram en hållbarhetspolicy och övriga bolag medverkar i de strategiområden som berör dem. Mot bakgrund av fullmäktiges mål om klimatneutralitet år 2030 är det angeläget att hela kommunkoncernen arbetar efter beslutade policys och mål. Ett bristande miljöarbete inom bolagskoncernen riskerar att leda till bristande måloppfyllelse för hela kommunkoncernen och i längden drabba kommuninvånarna.

Av Örnsköldsviks kommuns budget 2022 framgår att ett aktivt miljö- och klimatarbete ska genomsyra kommunkoncernens verksamheter. Bolagen ska identifiera och mäta klimatarbetet och detta ska ingå som del av verksamhetsuppföljning per tertial.

Revisorerna har mot bakgrund av ovanstående i sin risk- och väsentlighetsanalys för 2022 identifierat bolagskoncernens miljöarbete som ett väsentligt område för granskning.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om bolagsstyrelserna inom Rodretkoncernen och Sekab utifrån kommunfullmäktiges direktiv, bedriver ett ändamålsenligt miljöarbete med tillräcklig intern kontroll. I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Har styrelsen ändamålsenliga mål, styrdokument och rutiner?
- ▶ Motsvarar tilldelade resurser för miljöarbetet behoven för att uppnå fullmäktiges ambitioner, på kort och lång sikt?
- ▶ Har styrelsen säkerställt en ändamålsenlig roll- och ansvarsfördelning avseende på bolagets miljöarbete?
- ▶ Har styrelsen identifierat och hanterat miljörelaterade risker på ett ändamålsenligt sätt?
- ▶ Mäts och återspeglas bolagets miljöarbete i enlighet med direktiven i fullmäktiges budget?

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i granskningen för analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna kan hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer beslutade av fullmäktige. I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

1.3.1 Aktiebolagslagen (2005:551)

Enligt aktiebolagslagen svarar styrelsen för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelsen skall fortlöpande bedöma bolagets och, om bolaget är moderbolag i en koncern, koncernens ekonomiska situation. Styrelsen skall se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

1.3.2 Ägarpolicy för kommunägda bolag

I ägarpolicy för kommunägda bolag, beslutat av kommunfullmäktige den 19 december 2016, beskrivs grundprinciperna för ägarstyrningen och uppsikten av de aktiebolag som kommunen har ägarinflytande över. Det framgår av policyn att det endast är ”genom beslut på årsstämman som aktieägare formellt (aktiebolagsrättsligt) kan ge bindande ägardirektiv till bolaget”. Därtill framgår att bolagen ”skyldiga att förhålla sig till de av Kommunfullmäktige (eller till kommunstyrelserna delegerade) beslutade och överlämnade styrdokument som berör bolagens verksamheter”. Det innebär att bolag inte binds direkt till de beslut som tas inom politiken.

1.3.3 Generellt Ägardirektiv för alla dotterbolag inom Rodretkoncernen

I det gemensamma ägardirektivet för dotterbolagen framgår att Rodret har ett övergripande ansvar att bidra till utvecklingen inom Örnsköldsvik utifrån politiskt fastställda beslut och visioner. Tillsammans med dotterbolagen ska Rodret säkra att det bedrivs ett proaktivt hållbarhetsarbete. Det framgår även att ”bolagen är skyldiga att förhålla sig till de av moderbolaget Rodret och/ eller Rodrets ledningsgrupps (RHL) beslutade och överlämnade policys, riktlinjer och anvisningar mm som berör bolagets verksamheter”.

1.3.4 Kommunfullmäktiges övergripande klimatmål

Av kommunfullmäktiges mål och budget, plan 2023–2024, framgår följande klimatmål: ”Kommunkoncern ska vara klimatneutral och energieffektiv 2030. Varor som köps in ska i huvudsak vara giftfria, återvunna eller av förnybar råvara”. Vidare framgår att bolagen har ansvar för att besluta om delmål och aktiviteter för minskade koldioxidutsläpp och för uppföljningen av dem. Klimatarbetet ska inkluderas i tertialuppföljningen från bolagen.

1.3.5 Policy för ekologisk hållbarhet

Kommunens policy för ekologisk hållbarhet, antagen av kommunfullmäktige i december 2018, anger den politiska viljeinriktningen och värdegrunden för ekologisk hållbarhet i kommunen tillsammans med övriga underliggande styrdokument. Policyn är ramverket för den strategiska styrningen av ekologisk hållbarhet i kommunens verksamheter. Policyn består av fyra sammanfattade mål: 1) miljö och klimat 2) biologisk mångfald 3) vatten 4) hållbar konsumtion, produktion och kretslopp.

Av policyn framgår att moderbolaget Rodret i Örnsköldsvik ska ta fram en hållbarhetspolicy för Rodretkoncernen med utgångspunkt i fullmäktiges policy för ekologisk hållbarhet, vilken ska vara styrande för dotterbolagens miljöarbete.

1.3.6 Klimatstrategi 2021–2026

Örnsköldsviks kommuns klimatstrategi 2021–2026 har upprättats av kommundirektören i samverkan med kommunkoncernen. Strategin har antagits av Rodret i Örnsköldsvik AB, samt alla bolagsstyrelser inom Rodretkoncernen under 2021. Strategin har koppling till kommunfullmäktiges klimatövergripande mål och är underordnad kommunfullmäktiges policy för ekologisk hållbarhet. Strategin består av tre klimatmål som gäller för hela kommunkoncernen. Dessa är:

- ▶ Mål för klimatneutralitet: Örnsköldsviks kommunkoncern är klimatneutral 2030 om verksamhetens utsläpp av växthusgaser motsvarar nollutsläpp. Det innebär att koncernen under perioden 2020–2030 ska minska utsläppen av växthusgaser.
- ▶ Mål för energieffektivitet: Energianvändningen ska effektiviseras. Det ska uppnås genom att öka nyttan av använd energi eller att med mindre energi få samma nytta som tidigare.
- ▶ Mål för koncernens roll för platsens klimatarbete: Koncernen ska vara aktiv och i samverkan med andra aktörer driva på och möjliggöra platsens utveckling mot klimatneutralitet.

Inom ramen för klimatstrategi beskrivs den redovisningsstandard, The Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollet), som ska användas för att följa upp bolagens utsläppsnivåer. Bolagen ska redovisa sina utsläppsnivåer årligen enligt GHG-protokollet. Enligt standarden är utsläppsnivåerna kategoriserade efter tre "scope": ett, två och tre. Dessa kategoriseringar innefattar olika typer av direkta eller indirekta utsläpp från den egna verksamheten och utanför verksamhetens bolagsgränser. Uppföljning ska ske årligen.

Scope 1. Innefattar direkta växthusgasutsläpp från källor som verksamheten har direkt kontroll över.
Scope 2. Innefattar indirekta utsläpp från inlöst el, ånga, värme och kyla.
Scope 3. Innefattar de utsläpp som verksamheten ger upphov till. Det är utsläpp som påverkas genom val, dialog och kravställande på leverantörer och entreprenörer.

1.4 Metod och genomförande

Granskningen har skett genom en inhämtning av relevanta styrdokument, exempelvis affärsplaner, budgetar samt internkontrollplaner. Vidare har intervjuer genomförts med representanter inom bolagen. Utöver vår interna kvalitetssäkring har samtliga intervjuade getts möjlighet att faktagranska rapportutkastet.

2 Rodret i Örnsköldsvik AB

2.1 Ägardirektiv för Rodret Örnsköldsvik AB

I Rodrets ägardirektiv framgår att ägarna ska kunna följa utvecklingen genom att Rodret har en tydlig och god styrning. Rodret ska vara en samordningsfunktion som stöttar dotterbolagen i deras uppfyllelse av uppsatta mål och visioner. Det framgår att beslut som tas i kommunfullmäktige rörande bolagskoncernen ska betraktas som ägardirektiv.

2.2 Roll- och ansvarsfördelning inkluderar representation i dotterbolagens styrelser

Enligt Rodrets ägardirektiv leder styrelsen samarbetet inom bolagskoncernen och ska samordna gemensamma intressen åt ägarens och medborgarnas vägnar. Enligt intervju är VD styrelseledamot i alla helägda dotterbolagens styrelsesammanträden för att säkerställa att mål hanteras i bolagen i enlighet med direktiv och uppdrag. Inom Rodret finns även en ekonomichef med ansvar för ägar- och koncernstyrning.

Inom ramen för miljöarbetet deltar VD i olika nätverk och tar stöd av en hållbarhetsstrateg från Övik Energi AB. VD deltar i två specifika nätverk: den "politiska referensgruppen" och "styrgruppen i kommunen för frågor som rör kommunstyrelsens klimatstrategi". I den politiska referensgruppen kan VD lyfta investeringsbehov inom Rodretkoncernen. Enligt uppgift finns även ett årligt hållbarhetsforum som har sin grund i kommunens hållbarhetspolicy. I hållbarhetsforumet lyfts teman mellan de olika hållbarhetsdimensionerna, där miljö står högt på agendan. Enligt VD deltar både tjänstepersoner och politiker från kommunen i hållbarhetsforumet, såväl som representanter från Rodretkoncernen genom styrelseordförande och VD i samtliga bolag.

Hållbarhetsstrategen stöttar bolagskoncernens arbete inom miljöområdet och ansvarar för klimatbokslutet. Den har en samordnade roll inom hela bolagskoncernen och hanterar miljöfrågor som är bolagskoncernsövergripande. Hållbarhetsstrategen bistår även med att sammanställa uppgifter från bolagskoncernen och rapporterar nyckeltal till styrgruppen i kommunen. Hållbarhetsstrategens arbete för Rodretkoncernen uppgår till cirka 20-30 procent av en arbetsvecka enligt intervjuuppgift.

2.3 Rodrets ägarstyrning inom hållbarhetsområdet

Rodrets ägarstyrning utgår från ägardirektiv ägardialog och koncernsamverkan. Av Rodretkoncernens årsplan 2022–2024 framgår att den strategiska inriktningen och de operativa besluten i moder- och dotterbolag ska "ha kommuninvånarnas långsiktiga intressen som utgångspunkt, med ett tydligt fokus på det uppdrag som man fått av ägaren". Bolagen ska ha "ett strategiskt förhållningssätt och låta ett helhetstänkande, som beaktar såväl ekologiska som sociala och ekonomiska hållbarhetsaspekter, vara vägledande vid fullgörandet av sitt uppdrag". Det framgår att dotterbolagen ska utveckla bolagsmål utifrån tre målområden: ekonomisk hållbarhet, social hållbarhet och ekologisk hållbarhet.

Örnsköldsviks kommunkoncern deltar i Glokala Sverige som är ett samverkansprojekt för kommuner och regioner i arbetet med Agenda 2030. Förutom globala och nationella mål så är flera av de kommunala koncernföretagens branschorganisationer viktiga drivande aktörer inom

samhällsutveckling, inte minst i frågor inom miljö- och klimatomställningen, och har satta hållbarhetsmål för branschen.

Rodretkoncernen är även representerade i flera kommunkoncernövergripande grupper gällande fastigheter/anläggningar, transporter/fordon och inköp. Därtill har det startats upp tre arbetsgrupper inom ramen för arbetet med att uppnå kommunens mål för klimatneutralitet.

2.3.1 Hållbarhetspolicyn omhändertar kommunens styrdokument men utgör inte mål för dotterbolagen

Styrelsen i Rodret har i januari 2021¹ fastställt en *Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen* utifrån, bland annat, kommunfullmäktiges policy för ekologisk hållbarhet. Policyn beskriver Bolagskoncernens samlade ambitionsnivåer och viljeinriktning inom ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. I koncernens hållbarhetspolicy fastställs fyra punkter inom det ”ekologiska ansvarsområdet”. Dessa är:

- ▶ Senast 2030 är bolagskoncernen klimatneutral.
- ▶ Våra verksamheter ger dessutom goda förutsättningar för ett klimatneutralt och fossilfritt Örnsköldsvik.
- ▶ Vi minimerar vår negativa miljöpåverkan och använder jordens resurser effektivt och mer cirkulärt. På sikt vill vi till och med skapa ett positivt avtryck.
- ▶ Vi vill värna den biologiska mångfalden och naturens ekosystemtjänster.
- ▶ Vi ställer miljökrav i våra inköp och upphandlingar.

Ansvarsområdets fyra punkter utgör kopplingen mellan bolagens och kommunfullmäktiges mål inom miljö. Enligt intervju ska bolagen genomföra de ”ansvarsområden” som de berörs mest av. Bolagen inom koncernen ska i sitt ordinarie affärsplanearbete utforma strategier, handlingsplaner samt formulera mål som går i linje med denna policy. Därtill framgår att bolagen inom koncernen aktivt ska delta i de strategiområden i kommunens *Policy för ekologisk hållbarhet* som berör bolaget.

Policy för ekologisk hållbarhet	Punkter under det ekologiska ansvarsområdet i Rodrets hållbarhetspolicy
Miljö och klimat	Senast 2030 är bolagskoncernen klimatneutral. Våra verksamheter ger dessutom goda förutsättningar för ett klimatneutralt och fossilfritt Örnsköldsvik.
Hållbar konsumtion, produktion och kretslopp	Vi minimerar vår negativa miljöpåverkan och använder jordens resurser effektivt och mer cirkulärt. På sikt vill vi till och med skapa ett positivt avtryck. ☒Vi ställer miljökrav i våra inköp och upphandlingar
Biologisk mångfald och vatten	Vi vill värna den biologiska mångfalden och naturens ekosystemtjänster

Tabell 1. Mappning av punkter i Rodrets hållbarhetspolicy och kommunens policy för ekologisk hållbarhet

Delar av hållbarhetspolicyn har koppling till kommunstyrelsens klimatstrategi 2021–2026, se nedan. Rodrets hållbarhetspolicy uttrycker inga punkter kopplat till kommunfullmäktiges mål om att verksamheten ska vara energieffektiv 2030. Det betyder inte att arbete inte bedrivs inom dessa delar.

¹ Policyn antogs första gången 2019, med en mindre revidering 2021

Klimatstrategi 2021–2026	Ansvarsområden i Rodrets hållbarhetspolicy
Mål för klimatneutralitet	Senast 2030 är bolagskoncernen klimatneutral. Våra verksamheter ger dessutom goda förutsättningar för ett klimatneutralt och fossilt fritt Örnsköldsvik.
Mål för energieffektivitet	Saknas punkt med tydlig koppling till målet. Av intervjuad framgår att det ingår i punkten ”Vi minimerar vår negativa miljöpåverkan och använder jordens resurser effektivt och mer cirkulärt. På sikt vill vi till och med skapa ett positivt avtryck”, sedan är det upp till bolagen att formulera mål.
Mål för koncernens roll för platsens arbete genom samverkan.	I bred samverkan bidrar vi med lösningar till samhällets gemensamma utmaningar. Vi verkar för att våra intressenter ska dela vår vision om ett hållbart samhälle.

Tabell 2. Mappning av punkter i Rodrets hållbarhetspolicy och klimatstrategin 2021-2026

2.3.2 Rutiner för miljöarbetet

Enligt styrelsens fastställda arbetsordning framgår att VD ska tillse att bolaget har ett system för ekonomi och verksamhetsrapportering. Miljöarbetet berörs under vissa månader under året i verksamhetsrapporteringarna. I årsrapporten ska styrelsen kunna redovisa bolagskoncernens miljöpåverkan. I bilaga till arbetsordningen anges att klimatarbetet ska följas upp tertialvis inom koncernen. Anvisningar ges via Stratsys.

Månad	Ärenden
Mars	<ul style="list-style-type: none"> Års- och koncernredovisning inkl. uppföljning av målluppfyllelse samt intern kontroll och styrning
April	<ul style="list-style-type: none"> 5-åriga investeringsplaner till ekonomiavdelningen
Maj	<ul style="list-style-type: none"> Uppföljning av tertialrapport per maj
September	<ul style="list-style-type: none"> Bolagskoncerngemensam egenkontroll
November	<ul style="list-style-type: none"> Fastställande av årsplan och bolagsmål samt plan för intern styrning och kontroll

Tabell 3. Rodrets arbetsordning 2022

2.4 Rodretkoncernens långsiktiga investeringar inkluderar satsningar för hållbarhet

I Rodretkoncernens Årsplan 2022-2024 framgår koncernföretagens investeringsprogram för att möta fullmäktiges mål, samt verksamhetsmål inom ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Inför 2022 beslutade Rodret om en sammanlagd investeringsbudget om 378,4 mnkr. Fokus under 2022 har legat på investeringar som blivit något uppskjutna, särskilt nyproduktionen av bostäder på Nygatan samt projekt inom infrastruktur. Investeringarna avser resurser som går till reinvesteringar, förtätningar och optimeringar inom befintliga verksamhetsområden. Det framgår att investeringar kommer att inriktas mot energieffektivisering.

2.5 Moderbolaget identifierar koncernövergripande miljörisker

Av Rodretkoncernens årsplan 2022–2024 framgår vissa koncernövergripande risker som har identifierats. Dessa berör brister i samverkan, förändringstakt, kompetensförsörjning, marknadsförändringar och effekthemtagning av hållbarhetsarbetet.

Därtill har Rodrets styrelse under hösten genomfört en workshop för att identifiera väsentliga risker från varje bolag, vilket har utgjort grund för styrelsens SWOT-analys². Styrelsen identifierar relevanta risker utifrån omvärlds- och framtidsanalyser och på trender som eventuellt kan utgöra en påverkan på hela koncernen. Särskilda risker som har identifierats med koppling till kommunfullmäktiges klimatövergripande mål är:

- ▶ Kostsamt att ställa om till klimatneutralitet
- ▶ Uteblivna önskade beteendeförändringar till förmån för klimat/miljö.
- ▶ Yttre klimatpåverkan på verksamhet
- ▶ Ej ändamålsenlig och framtidssäkrad hållbar maskinpark
- ▶ Tillgång till biobränslen

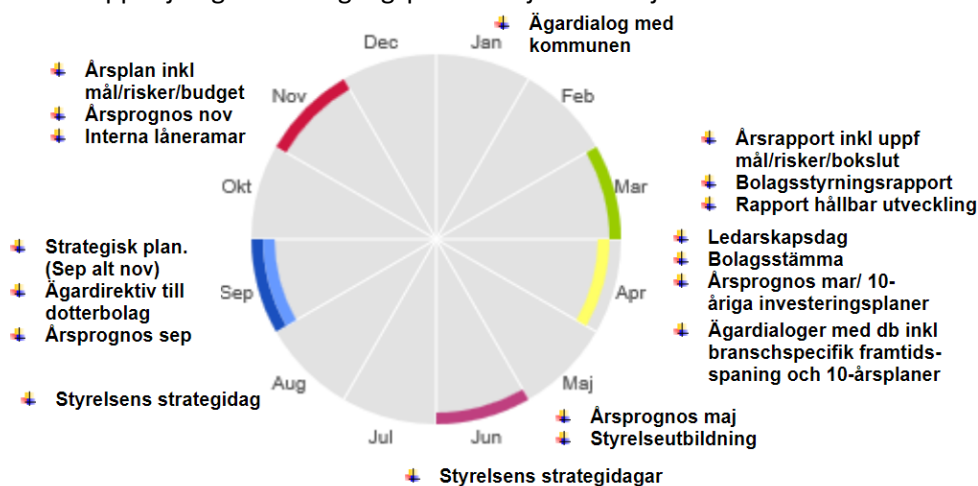
De identifierade riskerna i Rodrets SWOT-analys återfinns även i styrelsens strategiska plan 2023–2027. En risk med stor påverkan för bolagskoncernens strategiska miljöarbete på sikt är begränsade resurser, stora investeringsbehov inom kommunkoncernen och ett hårt förändringstryck.

Risker upptas även i analyserna i Rodrets uppföljning av hållbar utveckling, så som exempelvis risken med en avsaknad av inköpscontroller, men omsätts inte i det bolagsövergripande arbetet.

Varje dotterbolag har att arbeta med att identifiera, analysera och i möjligaste mån nedbringa riskerna i sin verksamhet genom systematisk intern kontroll.

2.6 Rodret följer upp och återrapporterar till ägaren

Rodrets uppföljning tar sin utgångspunkt i följande årshjul:

Figur 1: Bild från Strategisk plan 2023–2027, Rodret

Rodret följer upp miljöarbetet i dotterbolagen och gör utifrån det en bedömning kring den ekologiska hållbarheten i årsrapport. Årsrapporten för 2021 hanterades av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen i mars 2022. Årsrapporten ger en beskrivning av omständigheter som påverkar och har påverkat dotterbolagens miljöarbete. Därtill rapporterar Rodret till kommunen i tertialrapporter och klimatbokslut.

² SWOT-analys är ett planeringshjälpmedel som identifierar risker och finner styrkor, svagheter, möjligheter och hot.

Rodret tar upp dotterbolagens nyckeltal över utsläppsnivåerna i en särskild rapport för hållbar utveckling, i enlighet med kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges krav på återrapportering enligt GHG-protokollet. Samma utsläppsredovisning görs även i ett klimatbokslut som rapporteras till kommunen, vilken kommunstyrelsen tog del av i april 2022.

De största utsläppen uppges enligt redovisningen komma från den egna verksamheten, det vill säga direkta utsläpp från dotterbolagen. Se utdrag i nedanstående tabell. I redovisningen av scope 3, har kommunkoncernen valt att ta med utsläpp kopplat till tjänsteresor och indirekta transporter. I GHG-protokollet finns dock 15 exempel på aspekter som utgör indirekta utsläpp enligt scope 3 (exempelvis avfall som uppkommer för sålda produkter eller investeringar samt utsläpp relaterade till inköpta varor och tjänster). Eftersom redovisningen av scope 3 är avgränsad till dessa perspektiv får ägaren och moderbolaget en avgränsad bild av koncernens indirekta utsläpp enligt scope 3. Det framgår däremot av kommunkoncernens klimatbokslut för 2021 att scope 3 är det mest komplexa scopet och att redovisning enligt denna kategori kommer att utökas varje kalenderår för att ge en mer heltäckande bild.

Utsläppskategorier enligt GHG-protokoll	Koncernens måluppfyllelse och utfall 2021
Direkta utsläpp från koncernens verksamhet (scope 1)	<ul style="list-style-type: none"> • Måluppfyllelse: gul (delvis uppfyllt) • Utfall: 44 896 co2 (fordon och produktionsanläggningar samt läckage av växthusgaser, ton utsläpp).
Indirekta utsläpp från köpt energi (scope 2)	<ul style="list-style-type: none"> • Måluppfyllelse: gul (delvis uppfyllt) • Utfall: 135 526 MWh (förbrukad el, fjärrvärme och fjärrkyla).
Tjänsteresor och indirekta transporter (scope 3)	<ul style="list-style-type: none"> • Måluppfyllelse: gul (delvis uppfyllt) • Utfall: 5 146 (indirekta transporter, tjänsteresor och övriga utsläpp).

Tabell 1: Rodretskoncernens uppföljning hållbar utveckling 2021

Av intervju framgår att Rodrets uppföljning av hållbar utveckling syftar till att följa nyckeltal inom miljöarbetet och vidta åtgärder i de fall där koncernen ser en negativ utveckling eller risk för att inte nå långsiktigt uppsatta mål. Det saknas en tydlig dokumentation kring hur detta omsätts till framtida strategiska åtgärder.

2.7 Bedömning - Rodret i Örnsköldsvik AB

Vår bedömning är att styrelsen i Rodret delvis bedriver ett ändamålsenligt miljöarbete med tillräcklig intern kontroll.

Vi baserar vår bedömning på att styrelsens miljöarbete omhändertar delar av klimatstrategin och kommunfullmäktiges policy för ekologisk hållbarhet. Policyn förtydligar inte huruvida dotterbolagen behöver omhänderta alla punkter i policyn, vilket sammantaget skapar en otydlig koppling till kommunfullmäktiges övergripande klimatmål. Utifrån granskningen av dotterbolagen bedömer vi att det finns risk för underprioritering av vissa punkter under det ekologiska ansvarsområdet i hållbarhetspolicyn. Detta då policyn inte stipulerar huruvida samtliga områden behöver omhändertas i styrningen hos dotterbolagen, vilket riskerar att styrningen inom koncernen gentemot fullmäktiges mål och styrdokument blir något otydlig.

Vidare bedömer vi att Rodrets styrelse har rutiner för miljöarbetet och en roll- och ansvarsfördelning som är tydlig inom bolaget. Vi ser positivt på att VD sitter i alla bolagsstyrelser i detta hänseende. Det finns en investeringsbudget som inkluderar hållbarhetsrelaterade åtgärder.

Vi bedömer att styrelsen ytterligare kan utveckla sin riskanalys för miljöarbetet. Riskanalysarbetet omfattar inte bolagskoncernens risk för att inte uppnå klimatneutral verksamhet 2030 eller andra väsentliga miljörelaterade risker. Risker upptas delvis i Rodrets uppföljning av hållbar utveckling men omsätts inte i det bolagsövergripande arbetet.

Vi bedömer att återrapporteringen kring miljöarbetet i koncernen och koncernens utsläpp sker i linje med ställda krav i klimatstrategin. Vi noterar däremot att redovisningen av scope 3 är avgränsad till vissa faktorer, vilket innebär att ägaren och moderbolaget får en avgränsad bild av koncernens indirekta utsläpp. De verkliga utsläppen enligt denna kategori torde utgöra en större del av koncernens utsläpp. Vi bedömer att detta kan göra det svårt att styra och anpassa ändamålsenliga miljöanpassade åtgärder för att minska utsläppen, då en helhetsbild saknas. Rodretkoncernen är dock inte ensamma med att sakna mätning och en uppföljning av alla delar som kan inkluderas i scope 3. Idag saknas modeller och verktyg för att mäta flera av dessa aspekter.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi styrelsen att:

- ▶ Stärka styrningen utifrån fullmäktiges mål samt kommunens policy för ekologisk hållbarhet och omsätta detta i Rodretkoncernens hållbarhetspolicy. Detta genom att tydliggöra förväntningar på dotterbolagen vad gäller att omhänderta punkterna under det ekologiska ansvarsområdet.
- ▶ Stärka riskanalysarbetet så att det omfattar väsentliga risker för Rodretkoncernens förmåga att nå kommunfullmäktiges klimatmål.
- ▶ Se över möjligheten att öka andelen faktorer som mäts inom ramen för Rodretkoncernens utsläpp inom scope 3.

3 Örnköldsvik Airport AB

3.1 Ägardirektiv för Örnköldsvik Airport AB

Av bolagets ägardirektiv, beslutat av moderbolaget den 27 september 2021, framgår verksamhetsinriktningar för bolaget. Bolaget ska tillsammans med övriga kommunkoncernen proaktivt bidra till en framtid för fler och arbeta för hållbar utveckling. Enligt ägardirektivet ska bolaget i sitt målarbete inkludera ekologisk hållbarhet med kunden i fokus samt verka för möjligheter som leder till att bolaget uppnår en klimatneutral verksamhet 2030.

3.2 Roll -och ansvarsfördelning inom miljöarbetet

VD och styrelse är ytterst ansvarig för bolagets verksamhet. VD ansvarar för att fullgöra förpliktelser avseende miljö och säkerhet, och ansvarar för att omsätta beslut från styrelsen till handling. VD har också uppdraget att leda, samordna och utveckla företaget mot företagets mål. VD ska inom ramen för bolagets ekonomi och verksamhetsrapportering ha system som uppfyller legala krav när det gäller säkerhet och korrekthet samt ha en betryggande intern kontroll och ändamålsenliga metoder för riskvärdering. VD har en ledningsgrupp med tillhörande arbetsgrupper som arbetar med områden relevanta för miljöområdet, bland annat med miljökrav i upphandlingar samt ärenden som rör fordon och fastigheter.

Intervjuade uppger att ansvarsfördelningen kring miljöfrågor berör flera verksamhetsområden – från den övergripande nivån till arbetet på restaurangavdelningen och städavdelningen (som drivs av externa aktörer). Inom bolaget är det den säkerhetsansvarige som har ett centralt ansvar för arbetet med miljöfrågor. Säkerhetsansvarige befinner sig inom bolagets enhet för operativ ledning.

Säkerhetsansvarige har i samband med sitt ansvar för miljöarbetet även ansvar för hela flygplatsens säkerhet. Säkerhetsansvarige ansvarar tillsammans med en administratör för bolagets kemikaliesystem EcoOnline som samlar alla provtagningar som görs avseende utsläpp till luft och närområdet. Inom samma avdelning arbetar nyckelpersoner med vattenprovning, avfallshantering, med föroreningar i marken, samt med uppföljning av el-, värme och drivsmedelförbrukning. Bolagets miljöarbete stöttas även av en miljöhandläggare från Sundsvall-Timrå flygplats som ger rådgivning och stöd inom miljöfrågor. Säkerhetsansvarige förankrar sedan informationen vidare till organisationen.

3.3 Bolaget har fastställt mål för miljöområdet

Av Bolagets affärsplan 2022 framgår att styrelsen har satt mål kopplat till kommunens klimatstrategi och Rodrets hållbarhetspolicy. Intervjuade lyfter kommunkoncernens mål om klimatneutralitet 2030 som centralt i verksamheten. Målet tar sikte på arbetet med att minska de direkta utsläppen från den egna verksamheten. Koncernens mål är nedbrutet ner till ett bolagsspecifikt delmål med två tillhörande mått, enligt tabell nedan. Delmålet ligger i linje med kommunfullmäktiges övergripande mål att kommunkoncernen ska vara klimatneutral 2030. Däremot har styrelsen inte fastställt några bolagsmål kopplat till tre av punkterna i koncernens hållbarhetspolicy, bland annat: " Vi ställer miljökrav i våra inköp och upphandlingar" och "Vi minimerar vår negativa miljöpåverkan och använder jordens resurser effektivt och mer cirkulärt. På sikt vill vi till och med skapa ett positivt avtryck".

Inom bolaget finns även fastställda miljömål i en miljöplan 2022–2024, godkända av bolagets ledningsgrupp. Mål finns även uppställda i klimatprojektet ”Grön flygplats”³ som bolaget deltar i tillsammans med landets övriga regionala flygplatser. Genom klimatprojektet ska bolaget uppnå sitt mål om att minska koldioxidutsläpp med 63 procent inom ramen för en treårsperiod. Enligt intervjuuppgifter har klimatprojektet bidragit till bredare erfarenheter och utbyte av kunskap och information om hur miljöarbetet ska fortsätta för att nå uppsatta mål.

Övik Airports miljöplan, beslutad av ledningsgruppen i oktober 2021, är en central del i bolagets miljöledningssystem (certifierat enligt ISO 14001). Planen innehåller också ett mål kopplat till bolagets el- och värmeförbrukning.

Vad gäller miljökrav i upphandlingar menar intervjuade att upphandlingar i huvudsak sker inom ramen för kommunens ramavtal, inom vilka bolaget sätter miljörelaterade skall-krav. De flesta upphandlingar berör inköp av fordon och utrustning, vilket är ett regelstyrt område inom branschen.

Nedan framgår vår kartläggning av huruvida styrelsen har beslutat om mål med tydlig koppling till de två styrande dokumenten *Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen* samt *Klimatstrategin*.

Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen, fyra punkter inom det ekologiska ansvarsområdet	Bolagsmål
Senast 2030 är bolagskoncernen klimatneutral. Våra verksamheter ger dessutom goda förutsättningar för ett klimatneutralt och fossilt fritt Örnsköldsvik	Delmål: Klimatneutral flygplats 2030 Målsatta nyckeltal: <ul style="list-style-type: none"> ▶ Co2 förbrukning, 5 ton (2022) ▶ Personalutbildning, 1 st (2022)
Vi minimerar vår negativa miljöpåverkan och använder jordens resurser effektivt och mer cirkulärt. På sikt vill vi till och med skapa ett positivt avtryck.	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten. <i>Mål från ”Grön flygplats”:</i>
Vi ställer miljökrav i våra inköp och upphandlingar	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten.
Vi vill värna den biologiska mångfalden och naturens ekosystemtjänster	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten. <i>Mål från miljöplan (ej fastställd av styrelsen): Vi ska ha så liten påverkan på dag-. grund-. spill och recipientvatten som möjligt.</i>

Tabell 1. Mappning av styrelsens miljömål och koppling till Hållbarhetspolicy inom Rodret koncernen

Klimatmål i klimatstrategi 2021–2026	Bolagsmål
--------------------------------------	-----------

³Mål som visas i klimatprojektet ”Grön flygplats” gäller mellan åren 2018–2021.

Örnsköldsviks kommunkoncern är klimatneutralt 2030 om verksamheternas utsläpp av växthusgaser motsvarar nollutsläpp. Användningen av fossila bränslen och energikällor ska upphöra och övriga växthusgasutsläpp minimeras. Eventuella återstående utsläpp ska hanteras med då vedertagna kompensationsåtgärder.	Delmål: Klimatneutral flygplats 2030 Målsatta nyckeltal: Co2 förbrukning, 5 ton (2022) Personalutbildning, 1 (2022)
Energianvändning ska effektiviseras. Antingen genom att nyttan av använd energi eller att med mindre energi få samma nytta som tidigare.	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten. <i>Mål från miljöplan (ej fastställt av styrelsen): El- och värmeförbrukning i egen verksamhet ska inte öka.</i>
Koncernen ska vara aktiv och i samverkan med andra aktörer driva på och möjliggöra platsens utveckling mot klimatneutralitet.	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten.

Tabell 2. Mapping av styrelsens miljömål och koppling till klimatstrategin 2021–2026

3.3.1 Rutiner för målarbetet

Styrelsens arbetsordning reglerar formerna för bolagets beslut och uppföljningsarbete för ärenden under året. Detta har bäring även på det miljörelaterade arbetet. Enligt intervjuer sammanställs rapporter för uppföljning i samband med tertialrapporter och årsrapporter och arbetas enligt den tidslinje som följer nedan. I uppföljningsstrukturen ingår även uppföljning av tillstånd och övriga beslut.

Månad	Ärenden
Februari/april	<ul style="list-style-type: none"> Bokslut Uppföljning av måluppfyllelse, föregående årsarbete med interkontroll plan
Maj/juni	<ul style="list-style-type: none"> Uppföljning av tertialrapport
September/oktober	<ul style="list-style-type: none"> Uppföljning av tertialrapport Fastställande av verksamhetsmål för kommande år och Internkontroll plan samt budget och planer
December	<ul style="list-style-type: none"> Styrelseutvärdering

Tabell 3. Styrelsens arbetsordning

3.4 Åtgärder och aktiviteter kopplat till miljöområdet

Övik Airport genomför både långsiktiga och kortsiktiga investeringar med bäring på miljöarbete. Bolaget har exempelvis genomfört investeringar rörande exempelvis parkeringsplatser med laddningsmöjligheter och uppgradering till miljöbilar. Bolaget har även investerat för användningen av förnybart dieselbränsle till sina fordon.

3.4.1 Långsiktiga markåtgärder bekostas delvis av externa finansörer

På lång sikt genomför bolaget åtgärder avseende en historisk markföröring som har orsakats innan kommunen tog över flygplatsen, vilket finansieras med medel från Trafikverket. Arbetet sker i samråd med tillsynsmyndigheter där tillstånd för åtgärder kan behövas. Trafikverket finansierar aktiviteterna och arbetstimmarna inom projektet.

Bolaget planerar även för andra långsiktiga investeringar med stöd från nationell nivå. Investeringar kan exempelvis komma att göras inom arbetet med att övergå till fossilfritt bränsle till flygplanen och laddning av elflygplan. Inom bolaget ses deltagandet i klimatprojektet som en möjlighet att kunna skapa regionala och lokala initiativ till biobränsletillverkning i Sverige för att på lång sikt påverka att möjligheterna finns inom området. Enligt årsrapport 2021 är sådana möjligheter en förutsättning för att styrelsen ska kunna nå målet om klimatneutral verksamhet 2030.

3.5 Saknar fullständig riskanalys med koppling till klimatneutral verksamhet 2030

I bolagets affärsplan 2022 redovisas en SWOT-analys⁴ med en bedömning av bolagets styrkor, svagheter samt möjligheter och hot. En utmaning som lyfts i analysen är bristen på biobränsle, vilket beskrivs bero på avsaknaden av långsiktiga statliga finansiella medel. Riskanalysen redovisar övergripande utmaningar inom miljöarbetet, där fokus ligger på biobränsle och vattentäkter. Av granskningen framkommer inte en heltäckande riskanalys avseende alla aspekter av miljöområdet på övergripande nivå. Det framgår exempelvis inte risker i bolagets riskanalys som upptar hot och hinder för att uppnå kommunfullmäktiges övergripande klimatmål.

Utöver SWOT-analysen genomförs riskanalyser av föroreningar samt provtagningar av ämnen i närområdet. Inom ramen för bolagets kvalitetsledningssystem genomförs flera kontroller. I granskningen framgår det att undersökningar av föroreningar genomförs av externa aktörer med specialistkompetens. Ett exempel är undersökning av PFAS⁵ som har noterats i olika grundvattendrag, i jorden, ytvatten och sediment. Enligt undersökningen kommer PFAS från ett skum av brandsläckningsövningar som har hållits inom flygplatsens område. En separat riskbedömning för föroreningen är under arbete och beräknas vara klar under 2023.

3.6 Ägaren får uppföljning av miljöarbetet

Bolagets årsrapport från 2021 visar att Rodret har tagit del av information om bolagets klimatarbete. Moderbolaget får uppföljning av nyckeltal med koppling till miljöarbetet i Rodrets uppföljning av hållbar utveckling även om det inte framgår någon tydlig bedömning av måluppfyllelse. Av uppföljningen för 2021 framgår att det saknas data för återbruk och cirkulära flöden och återbruk. Redovisningen innehåller nyckeltal för bolagets utsläpp inom direkta utsläpp och indirekta utsläpp (scope 1-3), enligt kraven på redovisning i klimatstrategin. Styrelsen inom bolaget har tagit del av uppföljningen av hållbar utveckling.

Utöver årlig uppföljning tar ägaren del av information kring status av klimatarbetet vid tertialrapporter per maj och september. Det framgår även av intervjuuppgift att ledningen får

⁴ SWOT-analys är ett planeringshjälpmedel som identifierar risker och finner styrkor, svagheter, möjligheter och hot.

⁵ PFAS (per- och polyfluorerande alkylsubstanter) är ett samlingsnamn för tusentals industriellt framställda kemikalier. De är vitt spridda i miljön och efteråt långlivade och vissa fall giftiga.

uppföljning av miljöarbetet avseende bland annat tillstånd, utvärderingar av miljöarbetet, miljöresultat. Detta inom ramen för miljöledningssystemet.

3.7 Bedömning – Örnsköldsvik Airport AB

Vår bedömning är att styrelsen i Örnsköldsvik Airport AB delvis bedriver ett ändamålsenligt miljöarbete med en tillräcklig intern kontroll.

Vi baserar vår bedömning på att styrelsen har beslutat om en affärsplan med mål kopplade till ägardirektiv och miljöområdet. Bolagets egna miljömål har till stora delar koppling till Rodrets hållbarhetspolicy och kommunens klimatstrategi 2021–2026. Bolagets miljöarbete utgår från tydliga rutiner samt en tydlig roll- och ansvarsfördelning. Bolaget har personal med ansvar för miljöfrågor och får rådgivning av en miljöhandläggare från Sundsvall-Timrå flygplats. Vi bedömer däremot att styrningen utifrån det ekologiska ansvarsområdet i Rodretkoncernens hållbarhetspolicy kan stärkas. Detta genom att säkerställa att det finns tydliga mål och målsatta nyckeltal för samtliga punkter där bolaget kan påverka, exempelvis rörande miljökrav i upphandlingar.

Vi bedömer att bolaget aktiviteter och investeringar som syftar till att nå uppsatta mål. Vi bedömer även att bolaget har strukturer för att identifiera risker på operativ nivå avseende föroreningar, där ett visst arbete sker med stöd av externa konsulter. Däremot upptar riskanalysen inte bolagets risker vad gäller hot och hinder för att uppnå kommunfullmäktiges övergripande klimatmål.

Bolagets uppföljning och återrapportering bedöms vara tillräcklig. Återrapporteringen sker i linje med ställda krav i klimatstrategin och ger en bild av mått på bolagets utsläppsnivåer från den egna verksamheten och indirekta utsläpp. Rodret får även status på klimatarbetet i tertialrapport per maj och september.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi styrelsen att:

- ▶ Stärka styrningen utifrån det ekologiska ansvarsområdet i Rodretkoncernens hållbarhetspolicy. Detta genom att säkerställa att det finns tydliga mål och målsatta nyckeltal för samtliga punkter där bolaget kan påverka, exempelvis rörande miljökrav i upphandlingar.
- ▶ Stärka den interna kontrollen och ta upp miljörelaterade risker vad gäller hot och hinder för att uppnå kommunfullmäktiges övergripande klimatmål i bolagets övergripande riskanalys. Detta i syfte att ge styrelsen förutsättningar att bedöma förmågan att uppnå kommunfullmäktiges klimatmål och besluta om eventuella åtgärder.

4 Övik Energi AB

4.1 Ägardirektiv för Övik Energi AB

Av bolagets Ägardirektiv för Övik Energi AB, fastställt av Moderbolaget Rodret i Örnsköldsvik AB den 27 september 2021, framgår att bolaget ska tillhandahålla och driva infrastruktur för en säker energiförsörjning och fiberverksamhet samt beakta den kommunala likställighetsprincipen. Vidare framgår att bolaget ska drivas affärsmässigt och med hänsyn till kommunala ändamål samt arbeta för hållbar utveckling tillsammans med övriga kommunkoncernen. Därutöver framgår, bland annat, att bolaget ska:

- ▶ Leverera hållbara och prisvärda energi- och fibernätslösningar.
- ▶ Erbjuder energilösningar baserade på förnybar energi och energi som annars går till spillo.
- ▶ Genom information och dialog med kunder och allmänhet arbeta för ökad efterfrågan av resurseffektiv förnybar energi och smartare energianvändning.
- ▶ Främja och medverka i utvecklingen av förnyelsebar energi och bioraffinaderiprocesser.

4.2 Roll -och ansvarsfördelning inom miljöarbetet

Styrelsen och VD är ytterst ansvarig för bolagets utveckling på lång sikt utifrån att fast-ställa bolagsmål. Likaså ansvarar VD för att ha strukturer för ledning, samordning samt utveckling mot mål i enlighet med direktiv som beslutas.

På övergripande nivå ansvarar bolagets stab för affärs- och bolagsutveckling för den övergripande styrningen/samordningen av miljöarbetet och för utvecklingen framåt samt för arbetet inom ekonomisk kontroll. Gruppen samordnar hållbarhetsarbetet genom att upprätta handlingsplaner och samordnar viss redovisning av miljöfrågorna med fokus på målet om klimatneutral verksamhet 2025 utifrån affärsmässiga grunder. I gruppen arbetar en hållbarhetsstrateg som har en övergripande samordningsfunktion i arbetet med hållbarhet över bolagsgränserna inom Rodretkoncernen.

På operativ nivå tillhandhåller en styrgrupp för klimatneutral 2025 arbetet med arbetsdokument och med ett tydligare fokus på utsläpp och klimatarbetet. Gruppen bereder handlingsplaner och arbetar med att lokalisera utsläppskällor. Dessutom administrerar en miljöingenjör bolagets legala tillstånd, luft och vattenprovning och rapporterar till Länsstyrelsen samt andra berörda myndigheter.

4.3 Övergripande styrdokument och mål för miljöarbetet

Av *Affärsplan 2022–2024* framgår bolagets övergripande strategiska inriktning och bolagsmål. Det framgår att ett av bolagets övergripande mål är ”att verksamheten ska bli helt klimatneutrala [i den egna verksamheten] till 2025”, vilket är en högre ambitionsnivå än kommunfullmäktiges mål om klimatneutralitet till 2030. Granskningen visar att det finns vissa kopplingar mellan bolagets uppsatta mål och Rodrets hållbarhetspolicy samt klimatstrategin.

Bolaget har ett miljöledningssystem certifierat enligt ISO 14001.⁶ Det innebär att bolaget arbetar efter en viss standard avseende hur miljöledningssystemet ska vara uppbyggt. Detta inkluderar

⁶ ISO 14001 specificerar krav på att en organisation proaktivt ska identifiera och förstå miljöaspekterna av sin verksamhet samt tillhörande miljöpåverkan. För att erhålla certifiering måste organisationen ha ett effektivt miljöledningssystem som uppfyller kraven i standarden.

interna och externa revisioner såväl som en regelbunden uppföljning ("ledningens genomgång") två gånger per år.

4.3.1 Styrelsen har inte fastställt mål eller nyckeltal kopplat till samtliga områden i klimatstrategin och hållbarhetspolicy för Rodretkoncernen

Som framgår i tabellen nedan har styrelsen beslutat om flera miljömål som kan kopplas till klimatstrategin och hållbarhetspolicy för Rodretkoncernen. Stort fokus ligger på de områden där bolaget bedömt att påverkan och rådigheten är störst. Det framgår att styrelsen inte har fastställt några bolagsmål kopplat till två av punkterna i koncernens hållbarhetspolicy: "Vi ställer miljökrav i våra inköp och upphandlingar" och "Vi vill värna den biologiska mångfalden och naturens ekosystemtjänster". Intervjuade beskriver däremot att det bedrivs ett arbete inom verksamheten som kan kopplas till dessa punkter, se beskrivning under 4.3.2.

Nedan framgår vår kartläggning av huruvida styrelsen har beslutat om mål med tydlig koppling till de två styrande dokumenten *Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen* samt *Klimatstrategin*.

Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen, fyra punkter inom det ekologiska ansvarsområdet	Av styrelsen beslutade bolagsmål
Senast 2030 är bolagskoncernen klimatneutral. Våra verksamheter ger dessutom goda förutsättningar för ett klimatneutralt och fossilt fritt Örnsköldsvik.	Mål: Ekologisk hållbarhet med kunden i fokus. Delmål: Klimatneutrala i den egna verksamheten 2025. Målsatta nyckeltal: Andel elbilar 50% (2022), Andelen förnybart i produktion av fjärrvärme och ånga 88% (2022), CO2-utsläpp fossilt 36 kton (2022)
Vi minimerar vår negativa miljöpåverkan och använder jordens resurser effektivt och mer cirkulärt.	Delmål: Resurseffektiva anläggningar och transporter. Målsatta nyckeltal: Ökad resurseffektivitet Hörneborgsverket och dess nät, 91 % (2022) Delmål: Kunniga medborgare och kunder som gör miljöriktiga val. Målsatta nyckeltal: Antal sålda avtal lanserad laddinfrastruktur, 15% (2022)
Vi ställer miljökrav i våra inköp och upphandlingar	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten.
Vi vill värna den biologiska mångfalden och naturens ekosystemtjänster	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten.

Tabell 1. Mappning av styrelsens miljömål och kopplingen till punkterna i Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen

Klimatmål i Klimatstrategi 2021–2026	Av styrelsen beslutade bolagsmål
Örnsköldsviks kommunkoncern är klimatneutral 2030 om verksamhetens utsläpp av växthusgaser motsvarar nollutsläpp. Användningen av fossila bränslen och energikällor ska upphöra	Mål: Ekologisk hållbarhet med kunden i fokus. Delmål: Klimatneutrala i den egna verksamheten 2025. Målsatta nyckeltal: Andel elbilar 50% (2022), Andelen förnybart i produktion av fjärrvärme och

och övriga växthusgasutsläpp minimeras. Eventuella återstående utsläpp ska hanteras med då vedertagna kompensationsåtgärder	ånga 88% (2022), CO2-utsläpp fossilt 36 kton (2022)
Energianvändningen ska effektiviseras. Det ska uppnås genom att öka nyttan av använd energi eller att med mindre energi få samma nytta som tidigare.	Delmål: Resurseffektiva anläggningar och transporter. Målsatta nyckeltal: Ökad resurseffektivitet Hörneborgsverket och dess nät, 91 % (2022) Delmål: Kunniga medborgare och kunder som gör miljöriktiga val. Målsatta nyckeltal: Antal sålda avtal lanserad laddinfrastruktur, 15% (2022)
Koncernen ska vara aktiv och i samverkan med andra aktörer driva på och möjliggöra platsens utveckling mot klimatneutralitet.	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten.

Tabell 2. Mappning av styrelsens miljömål och kopplingen till klimatmålen i klimatstrategin.

4.3.2 Aktiviteter och handlingsplaner finns framtagna med syfte att nå målen

Därutöver framgår att bolaget fastställt fler handlingsplaner inom området, bland annat en handlingsplan 2022–2025 för utfasning av torv⁷ samt handlingsplaner rörande oljeeldning, transporter och köldmedia. Utfasningsplanen för torv beslutades i förra året och innefattade initialt en plan om att utfasningen skulle färdigställas till 2024. Detta har reviderats under året då bolaget på grund av en lägre tillgång till annat bränsle i regionen var tvungna att temporärt öka andelen torv i förhållande till utfasningsplanen. Nytt datum för utfasning är 2025. Därtill pågår ytterligare aktiviteter kopplade till målen vilket framgår av affärsplanen, exempelvis:

- ▶ Övergång till bioolja
- ▶ Utbyte från fordon med förbränningsmotorer till elbilar.
- ▶ Diskussionerna med en fastighetsägare i syfte att realisera en anläggning som kombinerar elproduktion från solceller med laddboxar för elbilar
- ▶ Utredning av möjligheterna att erbjuda laddlösningar för företag och villor
- ▶ Effektiviseringsåtgärder inriktat mot ytterligare energieffektiviseringar och optimeringar internt på kraftvärmeverket

Intervjuade beskriver ytterligare arbete inom bolaget som kan kopplas till ytterligare områden i hållbarhetspolicyn för Rodretkoncernen. Det framgår exempelvis att det bedrivs ett arbete inom bolagets ansvarsområden för att säkerställa att biobränslet är certifierat, vilket kopplas till punkten om biologisk mångfald.

Bolaget ingår även i "Klimatdialogen" vilket är ett nätverk om klimatfrågor med andra relevanta företag. Detta kan kopplas till det tredje målet i klimatstrategin om att "koncernen ska vara aktiv och i samverkan med andra aktörer driva på och möjliggöra platsens utveckling mot klimatneutralitet".

⁷ Torv utgör en del i uppvärmningen av fjärrvärmesystemet som är ett av bolagets största verksamhetsområden.

Vad gäller bolagets arbete för att ställa miljökrav i upphandlingar framgår det att bolaget ställer en mängd olika krav vid våra upphandlingar för ekologisk hållbarhet, exempelvis rörande förnybara drivmedel och farliga kemiska ämnen. Av hållbarhets- och årsredovisning 2021 framgår att bolaget beställde varor och tjänster för motsvarande 509 miljoner kronor från 565 leverantörer under 2021. Uppföljning av ställda krav sker bland annat genom miljöbedömningar av strategiskt viktiga leverantörer. I granskningen framgår att bolaget saknar mål för området. Det finns däremot ett nyckeltal för uppföljning av ställda miljökrav i upphandlingar, vilket redovisas i rapporten *Uppföljning hållbar utveckling*. Det är dock inte kopplat till ett önskat målvärde. Det genomförs även en uppföljning av underleverantörers fordonsutsläpp.

4.4 Riskbedömning genomförs inom miljöområdet

Styrelsen har inom ramen för affärsplanen upprättat en SWOT-analys⁸ och identifierat risker utifrån fyra områden: styrkor, svagheter, möjligheter och hot. En risk som identifieras är risken för bristfällig tillgång av biobränslen. Detta bedöms kunna påverka bolagets förmåga att uppnå kommunfullmäktiges övergripande klimatmål. Därtill identifieras ytterligare väsentliga områden rörande miljöområdet, exempelvis:

- ▶ Risk för ineffektiv användning av bränsle och användning av begränsade naturresurser (medelhög risk).
- ▶ Utsläpp till luft och vatten från kemikalier och förbränning (låg risk).
- ▶ Användningen av fossila bränslen och torv (hög risk).

Riskerna har bedömts utifrån en tregradig skala och kopplats till en riskåtgärd, exempelvis åtgärder om utfasning av torv och översyn och åtgärder avseende fossila brännolja och drivmedel. Det framgår inte vem som är ansvarig för riskåtgärden.

4.5 Uppföljning sker med regelbundenhet

Bolagets rutiner för uppföljning av miljöarbetet framgår av bolagets arbetsordning. Rutinerna avser styrelsens tidsplan för beslut under året avseende bokslut, årsrapport till Rodret, uppföljning av måluppfyllelse, intern styrning och kontroll. Vid varje tillfälle beaktas olika ärenden, och status av miljöarbetet följs upp särskilt upp i tertialrapporter per maj samt september. Det framgår av intervjuer att arbetsordningen följs, enligt tabell nedan.

Månad	Ärenden
Februari	<ul style="list-style-type: none"> • Uppföljning av måluppfyllelse, intern styrning och kontroll.
Maj	<ul style="list-style-type: none"> • Uppföljning av tertialrapport per maj
Juni	<ul style="list-style-type: none"> • Uppföljning av strategifrågor (affärsplan, SWOT) fördjupad affärsutvärdering.
September	<ul style="list-style-type: none"> • Uppföljning av tertial per september

Tabell 3. Styrelsens arbetsordning

Bolagets styrgrupp för klimatneutral följer två gånger per år upp aktiviteterna inom ramen för handlingsplanerna rörande torv, oljeeldning, transporter och köldmedia.

⁸ SWOT-analys är ett planeringshjälpmedel som identifierar risker och finner styrkor, svagheter, möjligheter och hot.

Styrelsen får en uppföljning av klimatarbetet och måluppfyllelse i samband med tertialrapporter och årsredovisning. Styrelsen tar även del av en sammanhållen hållbarhets- och årsredovisning. Hållbarhetsredovisning innehåller nyckeltal för bolagets utsläpp inom direkta utsläpp och indirekta utsläpp (scope 1-3), enligt kraven på redovisning i klimatstrategin. Inom ramen för granskningen har vi tagit del av tertialrapporter per maj och september 2022 där status för klimatarbetet redovisas, vilket är i enlighet med de krav på uppföljning som framgår av klimatstrategin.

En uppföljning av bolagets verksamhet, klimatarbete och måluppfyllelse utifrån bolagsmålen i affärsplanen samt fullmäktiges mål redovisas i årsrapporter som lämnas till Rodret och kommunen. I *Årsrapport 2022, Övik Energi AB* framgår att bolaget delvis har uppfyllt bolagsmålet om att bli klimatneutrala i den egna verksamheten 2025 utifrån tre fastställda nyckeltal. Det framgår exempelvis att bolaget inte har uppnått satta målvärden för andel elbilar, andel förnybart i produktionen av fjärrvärme och processånga samt CO₂-utsläppfossilt. Målet om resurseffektiva anläggningar bedöms uppfyllt baserat på fastställt nyckeltal.

Bolaget genomför även årliga ägardialoger med Rodret. I underlag till 2022-års ägardialog framgår en redovisning av bolagets utsläpp samt utvecklingen av åtgärder inom ramen för de olika handlingsplanerna rörande torv, oljeeldning, transporter och köldmedia.

4.6 Bedömning – Övik Energi AB

Vår bedömning är att styrelsen i Övik Energi AB, i allt väsentligt, bedriver ett ändamålsenligt miljöarbete med en tillräcklig intern kontroll. Vi baserar vår bedömning på att styrelsen har beslutat om en affärsplan, har miljömål med koppling till ägardirektiv och styrdokument. Vi bedömer även att det finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning på övergripande och operativ nivå inom bolaget.

Bolagets egna miljömål har utvecklats inom de områden där påverkan och rådgighet bedömts som störst, och har koppling till Rodrets hållbarhetspolicy och klimatmål i klimatstrategi. Bolaget saknar däremot mål och uppföljning av nyckeltal rörande vissa punkter inom Rodrets hållbarhetspolicy, så som miljökrav i upphandlingar. Vi bedömer att miljökrav i upphandlingar är ett strategiskt viktigt område där bolaget har stor möjlighet att påverka. Givet detta bedömer vi att styrelsen kan stärka styrningen inom detta genom att säkerställa att det finns tydliga mål och målsatta nyckeltal.

Vi bedömer även att bolaget i interna kontroller lyfter risker med koppling till bolagets förutsättningar och förmåga att nå klimatneutral verksamhet 2030. Bolagets uppföljning och återrapportering bedöms vara tillräcklig. Återrapporteringen sker i linje med ställda krav i klimatstrategin och ger en bild av mått på bolagets utsläppsnivåer från den egna verksamheten och indirekta utsläpp.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi styrelsen att:

- ▶ Stärka styrningen utifrån det ekologiska ansvarsområdet i Rodretkoncernens hållbarhetspolicy. Detta genom att säkerställa att det finns tydliga mål och målsatta nyckeltal för samtliga punkter där bolaget kan påverka.

5 Miljö och Vatten i Örnsköldsvik AB

5.1 Ägardirektiv för Miljö och vatten i Örnsköldsvik AB

I ägardirektivet för Miljö och vatten i Örnsköldsvik (Miva), beslutat av Rodret i Örnsköldsvik den 27 september 2021, framgår att bolaget tillsammans med övriga i kommunkoncernen proaktivt ska bidra till en framtid för fler och arbeta med hållbar utveckling. Miva ska i samband med sitt arbete för affärsmässighet ta hänsyn till kommunala ändamål och bolagets verksamhet. Miva är huvudman för den kommunala vatten- och avloppsanläggningen inom Örnsköldsvik och ansvarar för att säkerställa en försörjning av dricksvatten, avlopp, avfall och slam samt insamling av avfall. Enligt ägardirektivet ska bolaget i sitt målarbete inkludera ekologisk hållbarhet med kunden i fokus och verka för avfallstrappan samt bidra till ett mer cirkulärt samhälle.

5.2 Roll -och ansvarsfördelning för miljöarbetet

Styrelsen och VD är ytterst ansvarig för bolagets utveckling på lång sikt utifrån att fast-ställa bolagsmål. VD har uppdraget att leda, samordna och utveckla företaget mot fastställda mål, i enlighet med direktiv som i beslutas i styrelsen. VD ansvarar för bolagets löpande förvaltning. Enligt intervjuuppgift har avdelningen ”styrning och samordning” gjort en omorganisation och skapat en ny enhet ”kvalitet och miljö”. Omorganisationen började gälla från och med januari 2022. Enheten för kvalitet och miljö ska säkerställa kvalitetshöjning av verksamhetsområden bland annat inom miljö. Enligt intervjuuppgift har omorganisationen förtydligat miljöarbetet.

Inom bolaget finns två affärsområden, vatten och avlopp samt avfall och återvinning. Formellt miljöansvar delegeras från affärsområdeschef till underliggande chefer i linje med arbetsmiljöansvaret. Miljöingenjörer finns inom respektive affärsområde som stöd till chefer i det operativa miljöarbetet.

Inom bolaget finns en central miljögrupp där miljö-och arbetsmiljösamordnaren är sammankallande. Övriga deltagare är miljöingenjörer samt utvecklingsansvariga (beroende på frågeställning). Syftet med miljögruppen är att skapa överblick över aktuella miljöfrågor/miljöärenden, samsyn, gemensamma prioriteringar samt säkerställa att bolaget levererar det som förväntas i rätt tid. Miljö-och arbetsmiljösamordnaren har en central funktion och stöttar chefer och miljöingenjörerna i det operativa miljöarbetet samt ansvarar för att hålla ihop arbetet med årliga rapporter inom området samt avrapportering till styrelsen avseende miljöarbete vid tertial- och årsbokslut.

5.3 Bolaget har mål som berör ekologisk hållbarhet

Visionen inom Miva är att vara en proaktiv aktör som samspelar inom hållbarhetsfrågor och arbetar med att bidra till ett stabilt klimatsystem och en god hälsa, säker vattentillgång och till avfallsminimering.

I styrelsens fastställda affärsplan 2022 redovisas bolagsmål med en tydlig koppling till Rodrets hållbarhetspolicy samt bolagets ägardirektiv. Bolagsmålen har också en tydlig koppling till kommunens klimatstrategi, se kartläggning i nedan tabeller. Det framgår däremot att styrelsen inte har fastställt några bolagsmål kopplat till en punkt i koncernens hållbarhetspolicy: ”Vi ställer miljökrav i våra inköp och upphandlingar” samt målet i klimatstrategin om att ”Koncernen ska vara aktiv och i samverkan med andra aktörer driva på och möjliggöra platsens utveckling mot

klimatneutralitet”. Kopplat till punkten om hållbara inköp i Rodrets hållbarhetspolicy framgår dock av intervju att det bland annat ställs krav på ISO-certifiering hos leverantörer.

Nedan framgår vår kartläggning av huruvida styrelsen har beslutat om mål med tydlig koppling till de två styrande dokumenten *Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen* samt *Klimatstrategin*.

Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen, fyra punkter inom det ekologiska ansvarsområdet	Av styrelsen beslutade bolagsmål
Senast 2030 är bolagskoncernen klimatneutral. Våra verksamheter ger dessutom goda förutsättningar för ett klimat neutralt och fossilt fritt Örnsköldsvik.	Delmål: Vi ska vara klimatneutrala 2030. Målsatta nyckeltal: Andel förnybara bränslen på interna fordon, 45 % (2022).
Vi minimerar vår negativa miljöpåverkan och använder jordens resurser effektivt och mer cirkulärt. På sikt vill vi till och med skapa ett positivt avtryck.	Delmål: Vi ska klättra i avfallsstrappan. Målsatta nyckeltal: 4 nyckeltal totalt. Ett exempel: Andel som kunder som i Mivas kundenkät anger att köper begagnat, minst 64 % (22).
Vi ställer miljökrav i våra inköp och upphandlingar.	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten.
Vi vill värna den biologiska mångfalden och naturens ekosystemtjänster	Delmål: Vi ska framtidssäkra våra anläggningar och leveranser. Målsatta nyckeltal: 5 nyckeltal totalt. Ett exempel: Andel kunder som får vatten från uppdaterat skyddsområde, minst 96 % (2022)

Tabell 1. Mappning av styrelsens miljömål och koppling till punkterna inom hållbarhetspolicyen inom Rodretkoncernen

Klimatstrategi 2021–2026	Av styrelsen beslutade bolagsmål
Örnsköldsviks kommunkoncern är klimatneutralt 2030 om verksamheternas utsläpp av växthusgaser motsvarar nollutsläpp. Användningen av fossila bränslen och energikällor ska upphöra och övriga växthusgasutsläpp minimeras. Eventuella återstående utsläpp ska hanteras med då vedertagna kompensationsåtgärder.	Delmål: Vi ska vara klimatneutrala 2030.
Energianvändning ska effektiviseras. Antingen genom att nyttan av använd energi eller att med mindre energi få samma nytta som tidigare.	Delmål: Vi ska klättra i avfallsstrappan. Målsatta nyckeltal: 5 nyckeltal totalt. 1 exempel: Andel matavfall som behandlas biologiskt så att både växtnäring och energi tas tillvara, minst 35 % (2022)
Koncernen ska vara aktiv och i samverkan med andra aktörer driva på och möjliggöra platsens utveckling mot klimatneutralitet.	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten.

Tabell 2. Mappning av styrelsens miljömål och kopplingen till klimatmålen i klimatstrategin 2021-2026

5.3.1 Rutiner för miljöarbetet

Bolagets rutiner för styrning av miljöarbetet framgår i bolagets arbetsordning. Det framgår av intervjuer att arbetsordningen följs. Rutinerna omfattar styrelsens årliga tidsplan för beslut under året avseende bokslut och årsrapportering till Rodret, uppföljning av måluppfyllelse, intern styrning och kontroll. Det sker inom vissa månader och vid varje tillfälle beaktas olika ärenden, varav status på miljöarbetet följs upp i bokslut samt vid tertialrapporter per maj och september som redovisas till styrelsen. Se nedanstående tabell.

Månad	Ärenden
Jan-aug	<ul style="list-style-type: none"> Bokslut/koncernbokslut Uppföljning av måluppfyllelse och internkontroll plan och strategifrågor (affärsplan, SWOT-analys)
Maj	<ul style="list-style-type: none"> Uppföljning av tertialrapport per maj
Oktober	<ul style="list-style-type: none"> Fastställande av verksamhetsmål och internkontroll plan samt budget Genomgång av kommande årsplaner
December	<ul style="list-style-type: none"> Utvärdering av styrelsearbetet

Tabell 3 Styrelsens arbetsordning

5.4 Bolaget har avsatt resurser som är både kortsiktiga och långsiktiga

Enligt intervjuuppgift har bolaget genomfört investeringar för att bidra till minskad energiförbrukning i fastigheter, genomföra hållbara inköp och byta ut dieselfordon till elbilar. Ambitionen är också att öka andelen förnybart drivmedel i bolagets fordon. Kostnadsförslagen för investeringarna har nyligen beslutats i en kompletterande plan för verksamheten och framgår därmed inte i investeringsplanen i bolagets affärsplan 2022.

Av bolagets affärsplan 2022 framgår att stora delar av resurserna går till investeringar inom vatten och avlopp som totalt har en budgeterad utgift på 83,4 mnkr. Investeringarna avser skapa förutsättningar för en långsiktig och hållbar vattenanläggning samt utbyggnad av flera vattenverk inom olika geografiska områden i Örnsköldsviks kommun. Dessa investeringar är kopplade till bolagets mål att uppnå klimatneutral verksamhet 2030.

Inom ramen för bolagets verksamhetsområde "avfall och återvinning" genomförs investeringsprojekt för att öka medborgarnas tillgänglighet för återvinning. Detta innebär att privatpersoner efter en kortare utbildning har möjlighet att lämna sitt avfall utanför ordinarie öppettider. Projektet har en budget på 4,8 mnkr.

5.5 Risker speglar begränsningar inom miljöarbetet

I styrelsens affärsplan 2022 framgår risker avseende viktiga områden för miljöarbetet. Riskerna bedöms av bolaget som medelhöga och berör följande områden: 1) vi ska framtidsäkra våra anläggningar och leveranser. 2) ska klättra i avfallstrappan. 3) vi är klimatneutrala 2030. Risker kopplas till bland annat att bolaget inte kommer erhålla acceptans för sina taxor, att bolaget inte lyckas påverka medborgarnas beteenden att klättra i avfallstrappan samt att omställningen till klimatneutralitet går för långsamt. Risker har identifierats utifrån den nya publikationen av branschorganisationen Svensk Vatten som har uppdaterat hur VA-taxan ska vara konstruerad. Det

innebär vissa omprioriteringar av åtgärder inom bolaget för att anpassa avgifterna efter den nya förändringen.

Det finns ca 24 vattenverk och 30 reningsverk inom Mivas verksamhet. För uppföljning av miljöpåverkan på verksamheten utförs kontinuerligt analyser i processflödet både vid vattenverken och reningsverken samt att recipientanalyser utförs där det finns behov. Analyser och uppföljning av dessa är en del av bolagets uppföljningsarbete inom miljöområdet. Ett omfattande arbete som är under utveckling. Alla miljökontroller sammanfattas i respektive anläggnings egenkontrollprogram.

5.6 Bolagets miljöarbete följs upp i årsrapport och inom ramen för hållbar utveckling

Rodret får uppföljning rörande dotterbolagets miljöarbete i årsrapporter. I årsrapport 2021 framgår bolagets måluppfyllelse och status på aktiviteter. Dock har målet om avfallstrappan inte bedömts på grund av utebliven undersökning hos kunder. Däremot bedöms målet uppnås under 2022 då samhällstrender visar på en ökad medvetenhet av återbruk och återvinning.

Rodret erhåller även uppföljning av bolagets utsläpp i den årliga uppföljningsrapporten av hållbar utveckling. Av redovisningen framgår uppgifter över bolagets direkta utsläpp och indirekta utsläpp, enligt kraven i klimatstrategin. Däremot saknas uppgifter över utsläpp från leverantörer och från insatser med koppling till beteendeförändring (scope 3), vilket skulle kunna ge bolaget en mer fullständig bild av indirekta utsläpp.

Inom ramen för granskningen har vi tagit del av tertialrapporter per maj och september 2022 som visar en systematisk bild över status inom bolagets två verksamhetsområden vatten och avlopp och avfall och återvinning.

5.7 Bedömning – Miva AB

Vår bedömning är att styrelsen i MIVA AB, i allt väsentligt, bedriver ett ändamålsenligt miljöarbete med en tillräcklig internkontroll.

Vi baserar vår bedömning på att styrelsen beslutat om en affärsplan, har erhållna ägardirektiv med koppling till hållbarhet samt rutiner med tydlig koppling till uppsatta mål för miljöarbetet. Bolagets egna miljömål har till stora delar koppling Rodrets hållbarhetspolicy och kommunens klimatstrategi 2021–2026. Detta sammantaget utgör en tydlig koppling till kommunfullmäktiges mål. Vi bedömer att det finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning med ändamålsenlig styrning av miljöarbetet på övergripande och operativ nivå inom bolaget.

I riskanalyser har relevanta risker identifierats på övergripande och operativ nivå, vilket underbygger förutsättningarna för bolaget att uppnå kommunfullmäktiges klimat övergripandemål.

Vi bedömer att återrapporteringen till styrelsen och ägaren är tillräcklig. Återrapporteringen sker i linje med ställda krav i klimatstrategin. Rodret får även en redovisning av status kring klimatarbetet i årsrapporten och vid tertialrapporter. Återrapporteringen avser status på vattenverk och vattenanläggningsverk inom Miva. Av redovisningen framgår uppgifter över bolagets direkta utsläpp och indirekta utsläpp, enligt kraven i klimatstrategin. Däremot saknas uppgifter över utsläpp från leverantörer och från insatser med koppling till beteendeförändring (scope 3), vilket skulle kunna ge bolaget en mer fullständig bild av indirekta utsläpp.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi styrelsen att:

- ▶ Stärka styrningen utifrån det ekologiska ansvarsområdet i Rodretkoncernens hållbarhetspolicy samt klimatstrategin. Detta genom att säkerställa att det finns tydliga mål och målsatta nyckeltal för samtliga punkter där bolaget kan påverka.

6 Örnköldsviks Hamn och Logistik AB

6.1 Ägardirektiv för Örnköldsviks Hamn och logistik AB

Enligt Hamn och Logistikens ägardirektiv, beslutat av Rodret den 27 september 2021, ska bolaget bedriva sin verksamhet på affärsmässiga grunder med hänsyn till kommunala ändamål. Bolagets verksamhetsområde är att bedriva hamnverksamhet, skärgårdstrafik och utvecklingsarbete i Örnköldsvik. Verksamheten har en inriktning som avser miljöarbetet på lång sikt, genom att ha en hamninfrastruktur med en hamnverksamhet som hanterar hållbar containerhantering som ska tillgodose dagens och framtidens behov. Bolaget ska i sitt målarbete inkludera ekologisk hållbarhet med kunden i fokus och verka för ett arbete som avser klimatneutralverksamhet 2030.

6.2 Roll- och ansvarsfördelning inom miljöarbetet

Ytterst ansvarig är styrelsen och VD. VD ansvarar för den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Den övergripande styrningen av miljöarbetet hanteras av bolagets ledningsgrupp. I ledningsgruppen deltar VD, ekonomichef, hamnchef, och gruppchef samt verksamhetsutvecklare.

Bolaget är även representerat inom en arbetsgrupp som finns i kommunen. Arbetsgruppen startade under hösten 2022 och syftar till att samla respektive ledningsgrupp från varje dotterbolag för att arbeta med hållbar utveckling. Enligt intervjuuppgift har ledningsgruppen deltagit för att ta fram en arbetsprocess för hur det fortsatta arbetet ska fortgå med att nå klimatneutral verksamhet 2030. Mötena har enligt uppgift organiserats av en konsultfirma "Hello Future" som har fokus på hållbar utveckling.

Hamnchefen ansvarar för det operativa miljöarbetet kopplat till hamnen. Hamnchefen har en administrativ roll och hanterar exempelvis bolagets miljötillstånd. Vid större miljöfrågor anlitar bolaget en konsultfirma eller får stöd av en miljöhandläggare från Övik Energi AB. Enligt intervjuuppgift finns en ambition att rekrytera en ny gruppchef med kompetens inom hållbarhet.

6.3 Har uppsatta mål för klimatneutral verksamhet 2030

Det framgår i granskningen att bolagets målarbete har fokus på att minska de egna utsläppen och att på lång sikt möjliggöra för hållbara godstransporter. Som framgår i nedanstående tabeller har bolaget dock inte fastställt bolagsmål kopplat till två mål inom rodrets hållbarhetspolicy och två mål i klimatstrategi.

Nedan framgår vår kartläggning av huruvida styrelsen har beslutat om mål med tydlig koppling till de två styrande dokumenten *Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen* samt *Klimatstrategin*.

Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen, fyra punkter inom det ekologiska ansvaret	Av styrelsen beslutade bolagsmål
Senast 2030 är bolagskoncernen klimatneutral. Våra verksamheter ger dessutom goda förutsättningar för ett klimatneutralt och fossilt fritt Örnköldsvik.	Delmål: Klimatneutrala i den egna verksamheten. Målsatta nyckeltal: 3 nyckeltal totalt. Ett exempel: Co2 ekvivalenter utsläpp i skärgårdstrafiken, högst 990 (2022)

Vi minimerar vår negativa miljöpåverkan och använder jordens resurser effektivt och mer cirkulärt. På sikt vill vi till och med skapa ett positivt avtryck.	Delmål: Möjliggöra att växla över till hållbara godstransporter. Målsatta nyckeltal: 2 nyckeltal totalt. 1 exempel: volym över hamn ton/m3f, minst 800 000 (2022)
Vi ställer miljökrav i våra inköp och upphandlingar.	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten
Vi vill värna den biologiska mångfalden och naturens ekosystemtjänster.	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten

Tabell 1. Mappning av styrelsens miljömål och kopplingen till punkterna i Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen

Klimatstrategin 2021–2026	Av styrelsen beslutade mål
Örnsköldsviks kommunkoncern är klimatneutralt 2030 om verksamheternas utsläpp av växthusgaser motsvarar nollutsläpp. Användningen av fossila bränslen och energikällor ska upphöra och övriga växthusgasutsläpp minimeras. Eventuella återstående utsläpp ska hanteras med då vedertagna kompensationsåtgärder	Delmål: Klimatneutrala i den egna verksamheten. Målsatta nyckeltal: 3 nyckeltal totalt. Ett exempel: Co2 ekvivalenter utsläpp Hamn- och terminalverksamhet, högst 110 (2022)
Energianvändningen ska effektiviseras. Det ska uppnås genom att öka nyttan av använd energi eller att med mindre energi få samma nytta som tidigare.	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten.
Koncernen ska vara aktiv och i samverkan med andra aktörer driva på och möjliggöra platsens utveckling mot klimatneutralitet.	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten.

Tabell 2. Mappning av styrelsens miljömål och kopplingen till punkterna i klimatstrategin 2021–2026

Även om bolaget inte har ett specifikt mål kopplat till energieffektivitet visar granskningen att det bedrivs åtgärder inom området, se även 6.4. Det handlar exempelvis om installation av solceller på fastigheter inom bolaget och samarbetet som drivs med lokala invånare och näringsidkare på Ulvön, där en turlista för effektiva åkturer ska motverka tomgångskörning. När det gäller miljökrav i upphandling och inköp menar intervjuade att kommunen tillsammans med bland annat ledningsgrupper från respektive dotterbolag kommer ta fram en kommungemensam modell för inköp och upphandling.

6.3.1 Rutiner för miljöarbetet

Bolagets rutiner för styrning av miljöarbetet framgår i bolagets arbetsordning. Rutinerna avser styrelsens årliga tidsplan för beslut under året avseende bokslut och årsrapport till Rodret, uppföljning av måluppfyllelse, intern styrning och kontroll. Vid varje tillfälle beaktas olika områden, varav status på miljöarbetet följs upp i tertiärrapporter per maj och september som redovisas till Rodret. Det framgår av intervjuer att arbetsordningen följs, enligt tabell nedan.

Månad	Ärenden
-------	---------

Februari/april	<ul style="list-style-type: none"> • Bokslut/koncernbokslut • Uppföljning av internkontroll plan
Maj	<ul style="list-style-type: none"> • Uppföljning av tertialrapport per maj
September	<ul style="list-style-type: none"> • Uppföljning av tertialrapport
Oktober	<ul style="list-style-type: none"> • Fastställande av budget och affärsplan • Fastställande av Internkontroll plan
December	<ul style="list-style-type: none"> • Styrelseutvärdering

Tabell 3. Styrelsens arbetsordning

6.4 Flera miljörelaterade åtgärder har genomförts i bolaget

Bolaget genomför flera miljörelaterade investeringar och åtgärder. En viktig kortsiktig investering är bytet till fossilfritt bränsle i fartyg som går i skärgårdstrafiken. Detta sker enligt uppdrag från kommunen och från direktiv av Trafikverket samt nationella krav på nettonollutsläpp. Bolaget har övergått till biodrivmedel Ecopar (ett fossilfritt bränsle) i alla fordon och maskiner, vilket ska reducera 50 procent av alla koldioxidpartiklar i utsläppen. Ett förslag till framtiden är att genomföra en investering som rör en eldriven färja från den inre hamnen i Örnsköldsvik, som ska åka mellan öar inom Höga Kusten för att bidra till miljövänligare åkturer. Investeringen kommer dock att förutsätta att kommunen kan finansiera en del av investeringen för att kunna realisera den.

Bolaget genomför även mer långsiktiga investeringar som rör hållbara godstransporter. Bolaget har nio godshamnar, varav åtta ingår i den verksamhet som bolaget hanterar. Hamnarna är placerade på olika avstånd vilket begränsar effektiviseringsarbetet mellan dem. När det gäller hållbara godstransporter ska hamnar kunna lasta större volymer per avgång vilket är en möjlighet som saknas idag inom Örnsköldsvik. Styrelsen och kommunfullmäktige har tagit beslutet att bygga ut hamnen i Hörneborg, vilket kommer möjliggöra containerhantering med nära anslutning till allmänväg och järnväg. Detta kommer att på sikt leda till hållbara godstransporter.

Enligt intervjuuppgift har politiken en betydelse för bolagets arbete med hållbar utveckling, där risken finns för att ekonomiska incitament inte blir tillräckligt prioriterade. Inom bolaget finns ambitioner att möjliggöra elanslutning för fartyg och att kunna ha eldrivna maskiner. Det finns dock en risk för att detta inte kan genomföras på grund av bristande elkapacitet.

6.5 Miljörelaterade risker rör hållbara godstransporter och fossila bränslen

Enligt intervjuuppgift ansvarar ledningsgruppen för att identifiera risker i bolagets SWOT-analys⁹ som styrelsen sedan bearbetar. SWOT- analysen baseras på risker som identifieras i verksamhetsprogrammet Stratsys.

SWOT-analysen innehåller en analys av bolagets styrkor, möjligheter, svagheter och hot. En risk som har identifierats rör användningen av fossila bränslen i maskiner och fartyg som hanteras inom bolaget. Andra identifierade risker är: 1) *bolaget är liten och sårbar*, 2) *utspridd verksamhet på många hamnar med underhållsbehov*, 3) *Fossildriven maskinpark och fartygsflotta* och 4) *Långa handläggningstider för miljöärenden och etableringsärenden*. Inom ramen för styrelsens internkontrollplan 2022 har en risk med koppling till möjligheten för hållbara godstransporter identifierats. Enligt planen är risken "stor" för att bolaget inte erhåller tillräckliga finansiella medel

⁹ SWOT-analys är ett planeringshjälpmedel som identifierar risker och finner styrkor, svagheter, möjligheter och hot.

för att kunna genomföra utbyggnaden av den nya allmänna hamnen. Enligt intervjuuppgift finns det även risker kopplat till bristfälliga hållbara resurser på marknaden.

6.6 Bolagets miljöarbete följs upp i årsrapport och inom ramen för hållbar utveckling

Styrelsen och Rodret får uppföljning av bolagets miljöarbete i årsrapport. I årsrapport 2021 framgår bolagets måluppfyllelse över miljöarbetet och status på aktiviteter. Ett centralt mål som inte har uppnåtts är målet om att möjliggöra hållbara godstransporter.

Bolaget upprättar även en rapport med uppföljning av hållbar utveckling till Rodret. I uppföljningen för 2021 framgår nyckeltal över direkta utsläpp kopplat till målet att bli klimatneutral verksamhet 2030. Däremot saknas uppföljning av nyckeltal som rör indirekta utsläpp inom scope 2 och scope 3. Det framgår att data inte fanns tillgängligt vid tidpunkten för rapportens upprättande.

I granskningen har vi även tagit del av bolagets tertialrapport per maj och september 2022, vari status på klimatarbetet redovisas. Rapporten går även till Rodret.

6.7 Bedömning – Örnsköldsvik Hamn och Logistik AB

Vår bedömning är att styrelsen i Örnsköldsvik Hamn och Logistik AB delvis bedriver ett ändamålsenligt miljöarbete. Vi bedömer däremot att den interna kontrollen är tillräcklig.

Vi baserar vår bedömning på att styrelsen har beslutat om en affärsplan och har erhållna ägardirektiv med koppling till hållbarhet. Uppsatta mål omhändertar inte fullt ut mål från Rodrets hållbarhetspolicy och kommunens klimatstrategi 2021–2026, särskilt vad gäller mål för energieffektivitet 2030. Vi ser däremot att det bedrivs ett arbete även inom ramen för områden där specifika miljömål saknas. Vi bedömer att det finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning avseende miljöarbetet.

Vi bedömer att styrelsen har identifierat relevanta risker med koppling till miljöområdet. Bolaget har åtgärder på plats för att arbeta mot fullmäktiges och bolagets miljömål. Vi noterar däremot att omställningen av alla bolagets hamnar kräver stora investeringar, vilket sannolikt kräver ett engagemang från kommunen. Vi bedömer också att det finns en risk att bolaget inte minskar sina koldioxidutsläpp i tillräcklig hastighet för att nå uppsatta mål.

Bolagets återrapportering bedöms inte vara tillräcklig utifrån krav i klimatstrategin. Återrapporteringen i uppföljning av hållbar utveckling ger en bild av mått på bolagets utsläppsnivåer från den egna verksamheten. Rapporten från 2021 är dock inte heltäckande och saknar tillgängliga data för scope 2 och 3. Ägaren får däremot en uppföljning av bolagets klimatstatus i tertialrapport per maj och september.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi styrelsen att:

- ▶ Stärka styrningen utifrån det ekologiska ansvarsområdet i Rodretkoncernens hållbarhetspolicy. Detta genom att säkerställa att det finns tydliga mål och målsatta nyckeltal för samtliga punkter där bolaget kan påverka.
- ▶ Säkerställa att återrapportering av verksamhetens utsläpp är ändamålsenlig och följer ställda krav i kommunens klimatstrategi 2021-2026.

7 Övikshem AB

7.1 Ägardirektiv för AB Övikshem

Enligt bolagets ägardirektiv, beslutad av Rodret den 27 september 2021, utgör kommunfullmäktiges mål och vision den strategiska färdriktningen för arbetet inom bolaget. Bolaget ska arbeta för bostadsförsörjning och beakta den kommunala lokaliseringsprincipen. Bolaget ska tillsammans med övriga i kommunkoncernen arbeta för en framtid för fler och arbeta för hållbar utveckling. Bolaget ska erbjuda attraktiva bostäder och boendemiljöer med god tillgänglighet för alla boendegrupper. Enligt ägardirektivet ska bolaget inkludera bolagsmål inom ekologisk hållbarhet med kunden i fokus.

7.2 Roll -och ansvarsfördelning inom miljöarbetet

På övergripande nivå har VD ansvaret för att planera, budgetera samt följa upp projekt. VD ansvarar även för upprättande av ramavtal. VD driver bolagets ledningsgrupp som hanterar övergripande frågor varje månad, särskilt frågor som rör projektinvesteringar. Ledningsgruppen återrapporterar till styrelsen. Enligt uppgift finns ingen särskild arbetsgrupp för övergripande styrning av hållbarhetsfrågor inom bolaget. Sådana ärenden tas i stället direkt med den ansvarige, och större frågor tas till styrelsen. Ledningsgruppen har således en central roll när det gäller hållbarhetsområdet.

På operativ nivå genomförs miljöarbetet inom fastighetsenheten. Inom enheten finns cirka 40 anställda, varav en fastighetsingenjör ansvarar för arbetet med energiförbrukning och energibesparing. På samma avdelning finns en förvaltningsassistent med ett uppdrag att vägleda kunder/hyresgäster att sortera rätt i soprummen. I arbetet ingår exempelvis att sätta upp skyltar i soprummen med instruktioner för rätt avfallssortering. Inom samma enhet hanterar en projektledare för miljöfrågor med koppling till fordon och byggprojekt. Enligt intervju upplevs roll- och ansvarsfördelningen tydlig inom bolaget.

7.3 Minskad energiförbrukning är ett centralt mål inom bolaget

Bolaget har två uppsatta delmål för miljöarbetet i sin affärsplan 2022. Delmålen har koppling till Rodrets hållbarhetspolicy och till klimatstrategi 2021–2026. Till delmålen har bolaget tillhörande nyckeltal med fastslagna målvärde för 2022. Delmålet om att minska energiförbrukningen är ett centralt målområde i bolaget som även utgår från ”Allmännyttans klimatinitiativ”, som drivs av branschorganisationen Sveriges Allmännytta. Kopplat till bolagets åtagande för Allmännyttans klimatinitiativ har bolaget ett mål att minska energiförbrukningen med 30 procent mellan 2007 (som är utgångsåret för bolaget) och 2030.¹⁰

Nedan framgår vår kartläggning av huruvida styrelsen har beslutat om mål med tydlig koppling till de två styrande dokumenten *Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen* samt *Klimatstrategin*.

Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen, fyra punkter inom det ekologiska ansvaret	Av styrelsen beslutade bolagsmål
--	---

¹⁰ Bolagets mål inom Allmännyttans klimatinitiativ är samma mål som finns i bolagets affärsplan 2022.

Senast 2030 är bolagskoncernen klimatneutral. Våra verksamheter ger dessutom goda förutsättningar för ett klimatneutralt och fossilt fritt Örnsköldsvik.	Delmål: Klimatneutralitet 2030 Målsatta nyckeltal: Elbilarnas andel av bilparken 65% (2022), *Andel restavfall högst 76% (2022), förbrukning fossilt bränsle personbilar högst 8000 liter (2022)
Vi minimerar vår negativa miljöpåverkan och använder jordens resurser effektivt och mer cirkulärt. På sikt vill vi till och med skapa ett positivt avtryck.	Delmål: Minskad energiförbrukning med långsiktigt mål om 121,5 kWh/2m ² år 2030 Målsatta nyckeltal: Energiförbrukning per m ² A-temp, högst 135 (2022) *målsatt nyckeltal även relevant kopplat till denna punkt
Vi ställer miljökrav i våra inköp och upphandlingar	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten.
Vi vill värna den biologiska mångfalden och naturens ekosystemtjänster	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten.

Tabell 1. Mappning av styrelsens miljömål och kopplingen till punkterna i Hållbarhetspolicy inom Rodretkoncernen

Klimatstrategin 2021–2026	Av styrelsens beslutade mål
Energianvändning ska effektiviseras, antingen genom att nyttan av använd energi eller att med mindre energi få samma nytta som tidigare.	Delmål: Minskad energiförbrukning med långsiktigt mål om 121,5 kWh/2m ² år 2030 Målsatta nyckeltal: Energiförbrukning per m ² A-temp, högst 135 (2022)
Örnsköldsviks kommunkoncern är klimatneutralt 2030 om verksamheternas utsläpp av växthusgaser motsvarar nollutsläpp.	Delmål: Klimatneutralitet 2030 Målsatta nyckeltal: Elbilarnas andel av bilparken 65% (2022), förbrukning fossilt bränsle personbilar högst 8000 liter (2022)
Koncernen ska vara aktiv och i samverkan med andra aktörer driva på och möjliggöra platsens utveckling mot klimatneutralitet.	Styrelsen har inte fastställt mål med tydlig koppling till punkten.

Tabell 2. Mappning av styrelsens miljömål med koppling till klimatstrategin 2021-2026

Kopplat till Rodrets hållbarhetspolicy och det ekologiska ansvarsområdet har Övikshem inga specifika delmål eller mått definierade för hållbara upphandlingar eller biologisk mångfald (se ovan). Däremot noterar vi i granskningen att det inom bolaget pågår ett visst arbete, trots avsaknad av uppsatta mål inom dessa områden. Det framgår av intervjuuppgift att bolaget kommer att ta del av en nationell vägledning för klimatsmarta upphandlingar och inköp från Allmännyttans klimatinitiativ. Vägledningen avser underlätta för klimatsmarta upphandlingar inför byggnationer och ombyggnationer. Dessutom uppger intervjuade att man har deltagit i en koncerngemensam arbetsprocess om hållbara inköp och upphandlingar, där även hållbarhet för fastighetsfrågor och transport tagits upp. Angivna mått i nedanstående tabell gäller för verksamhetsåret 2022.

7.3.1 Rutiner för målarbetet

Bolagets rutiner för styrning av miljöarbetet framgår av bolagets arbetsordning. Det framgår av intervjuer att arbetsordningen följs. Rutinerna avser styrelsens årliga tidsplan för beslut under året avseende bokslut och årsrapport till Rodret, uppföljning av måluppfyllelse, intern styrning och kontroll. Det sker således regelbundna uppföljningar och vid varje tillfälle beaktas olika områden, varav status på miljöarbetet följs upp i tertialrapporter per maj och september som redovisas till Rodret. Se tabell nedan.

Månad	Ärenden
Februari	<ul style="list-style-type: none"> Bokslut med information om uppföljning av måluppfyllelse, rapport om intern kontroll. Uppföljning av internkontroll plan
April	<ul style="list-style-type: none"> Uppföljning hållbar utveckling och nuläge gällande klimatneutralitet
Maj	<ul style="list-style-type: none"> Uppföljning av tertialrapport inkl. klimatarbetet.
Juni	<ul style="list-style-type: none"> Strategifrågor (affärsplan, SWOT)
September	<ul style="list-style-type: none"> Uppföljning av tertialrapport inkl. klimatarbetet
Oktober	<ul style="list-style-type: none"> Fastställande budget och intern kontroll
December	<ul style="list-style-type: none"> Styrelseutvärdering

Tabell 3. Styrelsens arbetsordning

7.4 Långsiktiga aktiviteter och investeringar rör minskad energiförbrukning

Kortsiktiga investeringar rör bytet av bensinbilar till el och hybridbilar. Enligt årsrapport från 2021 uppnådde bolaget inte klimatmålen fullt ut på grund av förseningar i leveransen av fordon från kommunens upphandling. Orsaken bedöms dock av bolaget utgöras av omvärldsfaktorer samt en fördröjning av kommunens upphandling av nya fordon.

Långsiktiga investeringar inom bolaget berör projekt som avser minskad energiförbrukning. Av granskad dokumentation framgår att installationen av värmepumpar i fastigheter är en central miljörelaterad åtgärd för att minska energiförbrukningen. Enligt intervju är investeringarna för att minska energiförbrukningen kostnadseffektiva på lång sikt då energieffektiviseringar beräknas leda till lägre elkostnaderna när investeringen är genomförd.

7.5 Bolaget genomför riskanalyser per projekt men saknar en aggregerad analys med koppling till klimatmål

På övergripande nivå framgår en risk i bolagets plan för internkontroll 2022, vilken är ”risk att bolaget inte kommer att nå målet om minimerad miljöpåverkan”, vilket påverkar miljöarbetet på lång sikt. Enligt en beskrivning i internkontrollplanen 2022 bygger risken på brister av tillgängliga och ekonomiska incitament. Inom ramen för granskningen framgår inte hur bolaget identifierar risker med koppling till miljöarbetet, särskilt med anledning av bolagets fokus på minskad energiförbrukning, och andra delmål som har beslutats.

Av intervjuuppgift framgår att det finns svårigheter med att samla riskanalyser på övergripande nivå då bolaget genomför riskanalyser per bostadsområde och per projekt. Riskanalyserna samlas sedan i enskilda planer per objekt för en tioårsperiod vilket gör det svårt att få en överblick över vilka risker som är aktuella inom bolaget. Enligt uppgift har riskanalyserna koppling till miljörelaterade risker så

som riskerna för asbest, däremot inkluderar inte analyserna till en bredare analys med koppling till miljömål.

7.6 Övikshem redovisar status på klimatarbetet i flera rapporter

Utifrån erhållet material framgår att bolaget återrapporterar till Rodret gällande bolagets utsläppsnivåer i en rapport för hållbar utveckling. I uppföljningen 2021 återrapporteras dock inte fullständiga uppgifter rörande utsläpp (från indirekta transporter) inom ramen för scope 3. Därtill saknas data rörande nyckeltal som avser minskad energiförbrukning och andelen minskat restavfall. Däremot redovisas sådana nyckeltal i bolagets verksamhetsprogram Stratsys.

Därutöver får moderbolaget Rodret uppföljning av bolagets miljöarbete i en årsrapport. Därtill tar ägaren och styrelsen del av uppföljning av status på klimatarbetet i tertialrapport per maj och september 2022. Bolagets status inom miljöarbetet bedöms som god, utom målet om el och hybridbilar. Orsaken uppges bero på långa leveranstider som har påverkats av omvärldsfaktorer. Enligt tertialrapporten har styrelsen inte beslutat om några särskilda åtgärder rörande denna avvikelse. Styrelsen får även kontinuerlig uppföljning under året av ärenden som rör investeringar av värmepumpar för minskad energiförbrukning.

7.7 Bedömning – AB Övikshem

Vår bedömning är att styrelsen i AB Övikshem delvis bedriver ett ändamålsenligt miljöarbete med en delvis tillräcklig intern kontroll.

Vi baserar vår bedömning på att styrelsen har beslutat om en affärsplan samt rutiner med koppling till uppsatta mål för miljöarbetet. Detta med utgångspunkt från erhållna ägardirektiv. Vi bedömer att det finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning inom bolaget. Det finns anställda som ansvarar för arbetet med energiförbrukning och för projekt om avfallssortering i bostadsområden. Vi bedömer även att bolaget genomför aktiviteter och investeringar med syfte att nå bolagets och fullmäktiges mål. Vi bedömer däremot att styrningen utifrån Rodrets hållbarhetspolicy kan stärkas genom att styrelsen fastställer mål med tydlig koppling till hållbara krav i upphandlingar och biologisk mångfald.

Vår bedömning är även att riskanalysarbetet kan stärkas ytterligare vad gäller att aggregera risker kopplade till specifika objekt. Detta för att bolaget ska få en överblick av aktuella miljörisker, särskilt med anledning av bolagets fokus på minskad energiförbrukning.

Vi bedömer att återrapporteringen till styrelsen och ägare är tillräcklig. Återrapporteringen sker delvis i linje med ställda krav i klimatstrategin och ger en bild av bolagets utsläppsnivåer från den egna verksamheten och indirekta utsläpp. Däremot saknas tillgängliga data för scope 3 (indirekta transporter) samt återbruk och cirkulära flöden. Rodret erhåller status på klimatarbetet i tertialrapport per maj och september 2022.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi styrelsen att:

- ▶ Stärka styrningen utifrån det ekologiska ansvarsområdet i Rodretkoncernens hållbarhetspolicy. Detta genom att säkerställa att det finns tydliga mål och målsatta nyckeltal för samtliga punkter där bolaget kan påverka.
- ▶ Säkerställa ett ändamålsenligt internkontrollarbete genom att skapa en överblick över aktuella miljörisker i bostadsområden och projekt.
- ▶ Säkerställa att återrapportering av verksamhetens utsläpp är ändamålsenlig och följer ställda krav i kommunens klimatstrategi 2021-2026. Säkerställa att återrapportering av verksamhetens utsläpp är ändamålsenlig och följer ställda krav i kommunens klimatstrategi 2021-2026 avseende scope 3.